
MOŽNOSTI PODNIKATELŮ V SOUVISLOSTI S COVID-19
(stav ke dni 27. 3. 2020)

(A) PRACOVNÍ PRÁVO. Možnosti zaměstnavatele v situaci, kdy někteří nebo všichni jeho zaměstnanci nevykonávají práci.

1. Neplacené volno

Neplacené volno nelze zaměstnancům nařídit.

Správný postup by byl ten, že o něj zaměstnanec sám požádá (běžně využívá zaměstnanec tehdy, když potřebuje volno, ale nemá již dovolenou, nebo nechce dovolenou plýtvat, a zároveň nelze využít žádný ze zákonem předvídaných případů překážek na straně zaměstnance).

V praxi nic nebrání dohodě se zaměstnancem, tj. že impuls vzejde od podnikatele. Pokud je tedy shoda na obou stranách, může zaměstnanec čerpat neplacené volno po libovolně dohodnutou dobu.

Po tuto dobu, kdy nevykonává práci, nenáleží mu mzda ani náhrada mzdy, tj. zaměstnavatel **neplatí a neodvádí nic, zaměstnanec nic nedostává.**

Prakticky je to nejvýhodnější situace pro zaměstnavatele, pokud práci od daného zaměstnance nebo zaměstnanců opravdu nepotřebuje, ale pochopitelně nejhorší pro zaměstnance, a proto pravděpodobnost dohody se zaměstnancem je poměrně malá.

2. Dovolená

Na rozdíl od neplaceného volna lze dovolenou zaměstnancům nařídit, a to alespoň 14 dnů před předpokládaným nástupem na dovolenou.

Pokud by měl zaměstnanec nastoupit dovolenou ve lhůtě kratší než 14 dnů (např. ze dne na den, od počátku příštího týdne atp.), měla by o tom opět existovat shoda mezi oběma stranami.

Případnou dovolenou pak lze vyřešit situaci zaměstnance, který by v práci seděl se založenýma rukama, ale nepředstavuje úsporu reálných nákladů zaměstnavatele, protože v době čerpání dovolené **platí** zaměstnanci **náhradu mzdy** s odvody.

3. Karanténa zaměstnance (popř. zaměstnanců v rozsahu menším než 30 % ze všech zaměstnanců)

Pokud je zaměstnanec schopen pracovat, tedy karanténa je spíše preventivní, než z důvodu rozvinutého průběhu onemocnění, lze se zaměstnancem dohodnout (nikoliv nařídit, ledaže povinnost práce z domova již dopředu řeší pracovní smlouva) **výkon práce z domova**. Pak **platí zaměstnavatel mzdu** a odvody jako při výkonu práce na pracovišti.

Pokud zaměstnanec **z důvodu karantény nepracuje**, je to je prakticky stejné jako tzv. nemocenská (dočasná pracovní neschopnost), kdy **zaměstnavatel hradí 60 % mzdy** (resp. náhradu mzdy ve výši 60 % vyměřovacího základu) po dobu prvních 14 dnů a následně platí stát nemocenské dávky.

Stát schválil pro tyto případy pro zaměstnavatele **příspěvek v plné výši vyplacené náhrady mzdy**. Příspěvek bude vyplácen zpětně, tj. nyní musí zaměstnavatel zaměstnanci tyto nároky zaplatit a poté teprve může žádat stát o příspěvek.

Další podrobnosti poskytování příspěvku zatím nejsou známy, je třeba vyčkat oficiálního zveřejnění. Důležité bude, jaký orgán bude příspěvek vyplácet (zřejmě Úřad práce), jakým způsobem bude třeba žádat (zřejmě bude vydán formulář), jaké budou vyžadovány přílohy, zda bude příspěvek počítán z čisté mzdy po odečtení zákonných odvodů (zřejmě ano), a zejména, zda budou stanoveny nějaké finanční limity např. u nadprůměrně ohodnocených zaměstnanců (zatím se jeví, že nikoliv) či časové limity (např. příspěvek bude náležet pouze za dobu trvání stavu nouze apod.).

4. Omezení provozu zaměstnavatele z důvodu nařízené karantény nebo péče o dítě u významné části zaměstnanců (30 % a více)

O zaměstnancích, u nichž byla karanténa nařízena, platí výše uvedené pod bodem 3.

Ostatní zaměstnanci, kteří nemohou vykonávat práci proto, že je provoz podniku ochromen z důvodu nepřítomnosti významné části dalších zaměstnanců (jedná se o tzv. překážku na straně zaměstnavatele), mají vůči zaměstnavateli nárok na **náhradu ve výši 100 % průměrné mzdy**.

Stát schválil pro tyto případy pro zaměstnavatele zpětně vyplácený **příspěvek ve výši 80 %** z takto vyplacené náhrady mzdy.

Další podrobnosti poskytování příspěvku zatím nejsou známy, bude třeba vyčkat oficiálního zveřejnění podmínek, viz bod 3. Dle neověřených zdrojů bude příspěvek na jednoho zaměstnance limitován částkou 24.800,- Kč.

5. Uzavření provozu zaměstnavatele z důvodu karantény vyhlášené zaměstnavatelem

Pokud by se zaměstnavatel rozhodl vyhlásit jakousi dobrovolnou „karanténu“, tj. uzavřel by svůj podnik např. z důvodu zabránění šíření nákazy, aniž by nastala situace popsaná pod body 4. nebo 6., a zároveň by se nedohodl se zaměstnanci na výkonu práce z domova, šlo by o překážku na straně zaměstnavatele.

Po dobu takového uzavření podniku by zaměstnancům náležela **náhrada mzdy ve výši 100 % s nulovou kompenzací** od státu **pro zaměstnavatele**.

6. Uzavření provozu zaměstnavatele na základě nařízení vlády

Jedná se o překážku na straně zaměstnavatele, kdy zaměstnancům v takovém případě náleží náhrada ve výši **100 % průměrné mzdy**.

Stát schválil pro tyto případy pro zaměstnavatele zpětně vyplácený **příspěvek ve výši 80 %** z takto vyplacené náhrady mzdy.

Další podrobnosti poskytování příspěvku zatím nejsou známy, bude třeba vyčkat oficiálního zveřejnění podmínek, viz bod 3. Dle neověřených zdrojů bude příspěvek na jednoho zaměstnance limitován částkou 24.800,- Kč.

7. Prostoje v důsledku omezení dodávek vstupů (služeb, surovin, energií...) nutných k provozu

Pokud nemůže zaměstnanec pracovat pro výpadek v dodávce surovin, energií apod., a nelze jej ani převést na jinou práci, platí zaměstnavatel po dobu prostoje **80 % průměrné mzdy**.

Stát schválil pro tyto případy pro zaměstnavatele zpětně vyplácený **příspěvek ve výši 50 %** z takto vyplacené náhrady mzdy.

Další podrobnosti poskytování příspěvku zatím nejsou známy, bude třeba vyčkat oficiálního zveřejnění podmínek, viz bod 3. Dle neověřených zdrojů bude příspěvek na jednoho zaměstnance limitován částkou 12.400,- Kč a bude nutné doložit, že k výpadku došlo v důsledku krizových opatření v souvislosti s COVID-19.

8. Omezení práce v důsledku poklesu poptávky po výrobcích (službách) zaměstnavatele (tzv. částečná nezaměstnanost)

Obdobná situace jako pod bodem 7., tj. snížení potřeby práce zaměstnanců ne kvůli výpadku vstupů, ale naopak kvůli poklesu na straně poptávky, odbytu. Po dobu, po kterou nemá z těchto důvodů zaměstnavatel pro zaměstnance žádnou práci, kterou by mu uložil, jsou dány tzv. překážky na straně zaměstnavatele. Ale zaměstnavatel může snížit náhradu mzdy po dobu překážek až na 60% průměrné mzdy.

Pokud jsou u zaměstnavatele odbory, musí se s nimi na snížení předem domluvit. Pokud u něj nejsou odbory, vydá o částečné nezaměstnanosti vnitřní předpis.

Překážky se mohou týkat jen některých zaměstnanců (např. ostrahu objektu může zaměstnavatel i v době snížené poptávky potřebovat v plném rozsahu, zatímco dělníky nikoliv), i jen části pracovní doby (např. dělníci budou pracovat pouze od pondělí do středy, kdy za práci obdrží plnou mzdu, zatímco čtvrtek a pátek budou tzv. „na překážkách“ a obdrží náhradu sníženou až na 60% průměrné mzdy).

Stát schválil pro tyto případy pro zaměstnavatele zpětně vyplácený **příspěvek ve výši 50 %** z takto vyplacené náhrady mzdy.

Další podrobnosti poskytování příspěvku zatím nejsou známy, bude třeba vyčkat oficiálního zveřejnění podmínek, viz bod 3. Dle neověřených zdrojů bude příspěvek na jednoho zaměstnance limitován částkou 9.300,- Kč a bude nutné doložit, že k výpadku došlo v důsledku krizových opatření v souvislosti s COVID-19.

Z hlediska úspor na straně zaměstnavatele bráno čistě početně je tedy tento důvod omezení potřeby práce zaměstnanců výhodnější než situace pod bodem 7. Negativní dopad na zaměstnance je ovšem vyšší, tzn. může dojít k odlivu zaměstnanců a následky u zaměstnavatele se tak mohou projevit i v budoucnu.

9. Ošetřování dítěte nebo člena rodiny v době krizových opatření

Zaměstnanec je omluven z práce po dobu, po kterou musí pečovat buď o dítě mladší 13 let **během uzavření škol**, nebo o hendikepované dítě či jinou hendikepovanou osobu žijící ve společné domácnosti **během uzavření služeb pro hendikepované**.

Stát bude těmto osobám vyplácet **ošetřovné ve výši 60 %** redukováného denního vyměřovacího základu.

Zaměstnavatel nehradí nic.

Může se však stát, že zaměstnanci se lépe vyplatí být např. na homeoffice nebo tzv. „na překážkách“, pokud to bylo jemu nebo jiným zaměstnancům umožněno. V takovém případě nelze zaměstnance do využití ošetřovného nutit a vůči ostatním zaměstnancům jej tím diskriminovat.

10. Snížení úvazku

Vždy je možná jakákoli **dohoda se zaměstnanci**, tzn. dobrovolné **snížení rozsahu práce i mzdy** na základě uzavřeného dodatku k pracovní smlouvě, pokud na takové řešení zaměstnanec přistoupí. Takový dodatek lze uzavřít i na časově omezené období např. jednoho nebo dvou měsíců, např. s příslibem doplacení rozdílu ve mzdě v případě dosažení určitého zisku zaměstnavatelem v budoucnu či jiným ustanovením motivačním pro zaměstnance.

V takovém případě nemá zaměstnavatel nárok na **žádný příspěvek od státu**.

(B) **DANĚ. Úlevy ve vztahu daňovým povinnostem**

1. Odložení lhůty pro daňová přiznání

Daňoví poplatníci nemusí podávat **daňové přiznání k dani z příjmů** právnických osob, k dani z příjmů fyzických osob a vyúčtování srážkové daně do termínu 1. dubna 2020. Postačí, pokud toto přiznání podají **nejpozději do 1. července 2020**. Toto platí zcela **automaticky bez žádosti**.

2. Prominutí červnových záloh na DPFO a DPPO

Plošně jsou **prominuty červnové zálohy na daň z příjmů** fyzických a právnických osob. Červnová záloha (tj. druhá záloha u kvartálních plátců a první záloha v případě pololetních plátců), se nebude vůbec hradit. Pozor - prominutím zálohy nedochází k prominutí samotné daně!

3. Odložení některých plateb

Daňoví **poplatníci mohou od pondělí 16. března odložit některé platby** (i) žádostí o posečkání úhrady daně, (ii) žádostí o úpravu (snížení) záloh anebo o výjimku z jejich placení, (iii) žádostí o odpuštění sankcí v případě prodlení anebo (iv) žádostí o prodloužení lhůty pro některá daňová přiznání. Pro podrobnosti kontaktujte poskytovatele účetních služeb. Za tyto žádosti podané do 31. 7. 2020 stát také odpouští placení správních poplatků.

4. Pozastavení EET

Vláda dočasně, **po dobu stavu nouze a následujících tří měsíců**, povinnost elektronicky evidovat tržby a tato povinnost nebude nikterak kontrolována. Jedná se o krok s cílem omezit návštěvy Finančních úřadů poplatníky, kteří mají začít evidovat tržby, a předejít komplikacím při zajišťování technické podpory nebo aktualizaci certifikátů stávajícím evidujícím.

5. Promíjení pokut při prodlení s hlášením či přiznáním k DPH

Pro DPH se lhůty neprodlužují a povinnosti trvají.

Nicméně v případě prodlení budou automaticky odpouštěny pokuty do 1.000,- Kč a v ostatních případech bude možné požádat o prominutí pokuty, pokud prodlení se splněním povinnosti souviselo s koronavirem.

6. V PŘÍPRAVĚ: Zpětné uplatnění daňové ztráty

Ministerstvo financí připravuje novelu zákona o daních z příjmů, díky které budou moci poplatníci odečíst případnou daňovou ztrátu za rok 2020 zpětně 2 roky, tj. od základu daně za zdaňovací období roku 2019 a 2018, a získat takto zpět daň, nebo část daně zaplacené za tyto roky.

Finanční a celní správy přislíbily přistupovat k poplatníkům vstřícně. Kromě automatických úlev aplikovatelných na všechny však bude vždy třeba doložit souvislost příslušných žádostí s koronavirovou situací. Podrobnosti jsou k dispozici zde:

https://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/novinky/2020/Pruvodce_pro_danove_poplatniky_v_souvislosti_s_koronavirem-10500

(C) **FINANCOVÁNÍ. Úvěry a dotace**

1. Úvěr COVID 1

Bezúročný úvěr poskytovaný Českomoravskou záruční a rozvojovou bankou (ČMZRB) pro malé a střední podniky, pokud u nich došlo k opoždění plnění, pozastavení plnění nebo zrušení plnění z obchodních kontraktů z důvodu opatření k zamezení šíření koronavirové infekce.

Parametry: (i) účelem je pořízení drobného hmotného nebo nehmotného majetku, pořízení a financování zásob, další provozní výdaje, (ii) bez úroku a bez poplatků, (iii) výše úvěru 500 tis. až 15 mil. Kč, (iv) financování až do výše 90 % způsobilých výdajů projektu, (v) splatnost až 2 roky, (vi) odklad splátek až 12 měsíců, (vii) alokace 5 mld. Kč.

Podrobnosti k úvěru na webu ČMZRB zde: <https://www.cmzrb.cz/podnikatele/uvery/uver-covid/>

Příjem žádostí byl ukončen k 20. 3. 2020 8:00.

2. V PŘÍPRAVĚ: Úvěr COVID 2

ČMZRB společně s MPO připravuje pokračování programu Úvěr COVID I.

Pravděpodobné parametry budou stejné jako u Úvěru COVID I s následujícími rozdíly: (i) výše úvěru 10 tis. až 15 mil. Kč, (ii) financování až do výše 80 % způsobilých výdajů projektu, (iii) úvěry budou poskytovat komerční banky, (iv) ČMZRB poskytne ručení až do 80 % úvěru po dobu tří let, (v) úvěrovaný bude moci čerpat finanční příspěvek až 1 mil. korun na úhradu úroků.

Aktuality a podrobnosti k úvěru na webu ČMZRB zde: <https://www.cmzrb.cz/cmzrb-rozdeli-dalsich-5-miliard-na-covid-ii/>

Příjem žádostí má být spuštěn 30. 3. 2020. S ohledem na zkušenost s Úvěry COVID I lze očekávat rychlé vyčerpání.

3. V PŘÍPRAVĚ: Odklad splatnosti a odpuštění úroků pro komerční úvěry

MF ČR jedná se zástupci všech komerčních bank o vydání tzv. bankovního balíčku, ideálně se stejnými podmínkami, který by se týkal možnosti odložení splátek úvěrů o min. 3 měsíce,

dále snížení či odpuštění úroků z úvěrů zejm. pro OSVČ a malé a střední podniky. Čeká se na výsledek jednání bank.

4. **V PŘÍPRAVĚ: Czech Rise Up – Chytrá opatření proti COVID-19**

Jedná se o finanční podporu rychlého zavedení nových řešení, která mohou pomoci v boji proti koronaviru, zmírnit dopady dalšího šíření a řešit následky této krize. O podporu bude možné žádat v rámci programu MPO. Program je zaměřen na projekty firem, včetně start-upů, případně i dalších institucí, prostřednictvím financování nákladů potřebných pro rychlé uvedení řešení do praxe (např. nový plicní ventilátor či aplikace usnadňující logistiku). Předpokládaný rozpočet je cca 200 milionů korun.

Žádosti bude možné podávat v nejbližších týdnech.

5. **V PŘÍPRAVĚ: Technologie COVID 19**

O částku až do výše 20 milionů korun budou moci žádat malí a střední podnikatelé, k dispozici bude cca 300 mil. Kč určených na podporu podnikatelské činnosti zaměřené na výrobu zdravotnických prostředků. Zejména půjde o projekty, které mají přímou souvislost s bojem proti dalšímu šíření koronaviru prostřednictvím pořízení nových technologických zařízení a vybavení.

První výzvu má MPO vyhlásit dne 14. 4. 2020.

(D) PODPORA OSVČ. Další podpůrná opatření

1. **Ošetřovné**

Vláda schválila ošetřovné pro OSVČ za stejných podmínek, za kterých náleží zaměstnancům, a to ve výši 424,- Kč denně. Žádosti se podávají u živnostenského úřadu na formuláři zveřejněném na www.mpo.cz.

2. **Prodloužení lhůty k podání přehledu ČSSZ a ZP**

V návaznosti na možnost pozdějšího podání přiznání k DPFO se OSVČ umožňuje podat příslušné přehledy za rok 2019 u OSSZ a ZP také bez sankcí, a to nejpozději do 3. 8. 2020; v téže lhůtě však bude nutné uhradit případný doplatek na pojistném.

3. **Prominutí záloh OSSZ a ZP**

Od března do srpna 2020 se promijí povinnost OSVČ platit zálohy na pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanost. Následně za toto období stát odpouští OSVČ minimální povinné platby na důchodové pojištění OSVČ.

Od března do srpna 2020 se také promijí povinnost OSVČ platit zálohy na zdravotní pojištění do výše minimálních záloh (OSVČ, kterým je vyměřena vyšší než minimální záloha, musí uhradit pouze rozdíl).

Na nemocenské pojištění se úlevy nevztahují vůbec, to je nutné platit i nadále jako dosud, chce-li být OSVČ pojištěna.

4. **V PŘÍPRAVĚ: Měsíční příspěvek 15.000,- Kč**

Vláda ČR schválila přímou finanční podporu ve výši 15.000,- Kč měsíčně pro OSVČ, které byly nejvíce zasaženy současnou pandemií a souvisejícími opatřeními vlády. Částka bude

vyplácena na základě žádosti doručené Finanční správě, a to až do odvolání nouzového stavu.

MF ČR a Finanční správa v těchto dnech finalizují parametry podpůrného opatření, které bude předloženo na jednání vlády 30. března 2020 a účinné bude zřejmě od cca poloviny dubna. Poté teprve bude moci MF ČR s opatřeními detailně seznámit podnikatelskou veřejnost.

(E) NÁHRADA ŠKODY.

1. Pojištění

Všichni podnikatelé by si především měli prostudovat své aktuálně platné pojistné smlouvy, které mohou pokrývat i stávající situaci, zejména pokud se pojištění pro případ přerušení provozu týče.

2. Náhrada škody ze strany státu

(i) Očekávané potíže. Možnost náhrady škody ze strany státu je aktuálně velmi diskutovaná. Lze očekávat, že vymožení náhrady škody bude velice složitou záležitostí a bude na poškozené klást velmi vysoké nároky.

(ii) Odpovědnost státu. Odpovědnost je dovozována z krizového zákona, který stanoví povinnost státu nahradit škodu způsobenou právními a fyzickými osobám **v příčinné souvislosti s krizovými opatřeními** prováděnými podle tohoto zákona. Aktuálně ale stát přestal krizová opatření vydávat podle krizového zákona a začal je vydávat podle jiných zákonů, které povinnost k náhradě škody nestanoví (např. MZdr ČR prodloužilo zákazy do 1. 4. 2020 dle zákona o veřejné ochraně zdraví). Dle některých názorů tento postup naznačuje primárně odmítavý postoj státu k náhradě škod. Tento názor podpořila výslovná vyjádření některých ministrů (např. ministryně financí).

Názoru o vyloučení odpovědnosti k náhradě škody z důvodu zavedení opatření dle zákona o ochraně veřejného zdraví namísto krizového zákona lze podle některých názorů oponovat tím, že i opatření nařizovaná ve stavu nouze podle zákona o ochraně zdraví jsou krizovými opatřeními tak, jak je definuje krizový zákon, a odpovědnost státu za škodu způsobenou v příčinné souvislosti s opatřeními by proto měla být dána. Samostatnou kapitolou, kterou z důvodu komplikovanosti a rozsahu nebudeme dále rozebírat, je problematika ústavnosti.

(iii) Co započítat do škody. Do škody bude spadat škoda skutečná (např. náhrada za zásoby, které se zkazily v důsledku nařízeného uzavření restaurace) a ušlý zisk (např. zisk, kterého by restaurace dosáhla, nebýt jejího nuceného uzavření).

(iv) Nároky na poškozeného. Pro vymožení škody bude třeba škodu řádně vyčíslit, prokázat příslušnými dokumenty a zejména prokázat tzv. příčinnou souvislost, tj. že škoda vznikla právě a jen v důsledku koronavirových opatření.

Nejsložitější bude otázka příčinné souvislosti. Jednak bude nutné vyloučit zavinění samotného poškozeného, který má naopak učinit vše proto, aby vznik škody minimalizoval (např. v případě restaurace využít možnost prodeje jídla přes výdejové okénko nebo prostřednictvím donášky). A dále bude zřejmě zohledněn i scénář vývoje pandemie bez krizových opatření (tzv. scénář nekontrolovatelného šíření nemoci COVID-19).

(v) Jak si počínat nyní. V této chvíli doporučujeme zejména pečlivě uchovávat veškeré doklady, dokumenty, emailovou či jinou komunikaci, které bude následně možno použít pro prokázání škody a její výše. Toto doporučujeme i v případě, pokud by se podnikatel nakonec nerozhodl po státu škodu uplatňovat, neboť v současné době orgány veřejné moci průběžně zavádějí různé podpůrné programy pro podnikatele a není vyloučeno, že jednou z povinností pro jejich získání bude právě předložení příslušné dokumentace související s podnikatelskou činností, vynaloženými náklady atd.

(vi) Uplatnění nároku u státního orgánu. Samotný nárok je třeba uplatnit do 6 měsíců od doby, kdy se podnikatel o škodě dozvěděl.

Nárok se uplatňuje písemně u orgánu, který krizové opatření nařídil, nejčastěji vláda ČR, či některé z ministerstev, avšak může se jednat i o jiné orgány. V písemné žádosti by měla být podrobně popsána konkrétní situace a odůvodnění nároku a k žádosti připojeny kopie všech dokladů a dokumentů, ze kterých je patrný vznik škody, její výše a souvislost s koronavirem.

(vii) Soudní řízení. Pokud by příslušný orgán odmítl škodu nahradit či by na žádost nikterak nereagoval, bude možné se s nárokem obrátit na soud. Zde však upozorňujeme, že spolu s podáním žaloby bude třeba uhradit soudní poplatek, který se odvíjí od výše požadované náhrady škody, a dále bude třeba počítat s dalšími náklady na právní zastoupení; v případě neúspěchu žaloby podnikatel o tyto peníze přijde.

S ohledem na shora uvedené ad (ii) bude velmi obtížné až nemožné předvídat výsledek rozhodnutí soudu, a to vzhledem k velmi omezeným praktickým zkušenostem s aplikací krizového zákona jako takového (byl aplikován pouze v období záplav, kdy se jednalo o zcela odlišnou situaci.). Dále by měl být poškozený připraven na to, že i jednoduchá soudní řízení (natož složitá řízení o náhradu škody) trvají v průměru několik let.

(F) AKTUALIZACE

Tento dokument reflektuje stav ke dni 27. března 2020. Situace ohledně COVID-19 se bude vyvíjet. V závislosti na tom, zda se bude epidemie zhoršovat či polevovat, mohou být zavedena nová opatření.

Informace bude průběžně aktualizovat.